

Cykl scenariuszy na temat Drogi do WOLNOŚCI

Adresaci: uczniowie gimnazjum

Lekcja 1-2

Temat: **Gimnastyka czy tresura? O wierszu obrońcy wolności - Stanisława Barańczaka-
N.N. uprawia gimnastykę poranną**

Cel ogólny: Uczeń rozumie pojęcia: literatura zaangażowana, wolność

Cele szczegółowe

Uczeń:

- rozumie wymowę tekstu Stanisława Barańczaka *N.N. uprawia gimnastykę poranną*
- potrafi zanalizować sytuację bohatera lirycznego i wskazać dominantę kompozycyjną tekstu;
- potrafi wskazać podstawowe cechy państwa komunistycznego;
- uświadamia sobie cele i zasady funkcjonowania Komitetu Obrony Robotników;
- rozumie pojęcia: cenzura, konformizm, represje, wolność;
- uświadamia sobie znaczenie zwycięstwa obozu Solidarności dla zwykłych obywateli.

Środki dydaktyczne:

- [Wybitne Postacie Uniwersytetu - Stanisław Barańczak](#), autor: Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, czas 1:48- 4:58;
- [pieśń Jacka Kaczmarskiego Mury](#);
- załącznik nr 1- tekst wiersza S. Barańczaka;
- samoprzylepne kartki;
- karta pracy- załącznik nr 2.

Metody pracy:

- pogadanka, heureka;
- wizualizacja;
- metoda pracy z tekstem przewodnim.

Przebieg lekcji

I. Część wstępna

1. Uczniowie w czteroosobowych grupach zapisują odpowiedzi na samoprzylepnych kartach:
 - A. Dlaczego robotnicy się buntują i zaczynają strajkować?
 - B. Jakie są formy buntu?
1. Nauczyciel omawia ćwiczenie.
2. Wybrany uczeń, miłośnik historii, przedstawia kolegom cele i formy działalności KOR, podkreśla rolę pisarzy, intelektualistów w walce o pomoc represjonowanym robotnikom.

Komentarz metodyczny

Chętny uczeń przygotowuje krótką pogadankę na temat Komitetu Obrony Robotników. Aby wiadomości łatwiej zapadły uczniom w pamięć, można wzmocnić je gazetką, prezentacją zdjęć przedstawicieli obrońców robotników lub prezentacją 3-5 haseł postulatów KOR.

Przed wysłuchaniem nagrania prosimy uczniów o wypisanie trudnych pojęć.

II. Część właściwa zajęć

1. Wysłuchanie nagrania: [Wybitne Postacie Uniwersytetu - Stanisław Barańczak](#), autor: Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, czas 1:48- 4:58;
2. Uczniowie, korzystając ze słowników sprawdzają znaczenie pojęć: cenzura, konformizm, oportunist, opozycja.
3. Nauczyciel rozdaje uczniom (do pracy grupowej) wiersz Stanisława Barańczaka N.N. uprawia gimnastykę poranną. Uczniowie mają przygotować wspólne odczytanie tekstu, połączone z wymyśloną przez siebie choreografią.
4. Po prezentacji tekstu uczniowie odpowiadają na pytania: czy lubią wykonywać polecenia innych osób, jak czuliby się, gdyby codziennie o określonej porze musieli wykonywać narzucone ćwiczenia?
5. Nauczyciel podaje temat lekcji: Gimnastyka czy tresura? O wierszu obrońcy wolności - Stanisława Barańczaka- *N.N. uprawia gimnastykę poranną*
6. Uczniowie otrzymują kartę pracy /załącznik nr 2/
7. Po krótkiej prezentacji wniosków przez przedstawicieli grup zastanawiają się nad: sytuacją liryczną w jakiej znalazł się bohater poetyckiego tekstu oraz dominantą kompozycyjną utworu.

III. Część zamykająca

1. Uczniowie tworzą krótką notatkę o tekście i roli poety w budzeniu narodowej świadomości.

Polecenie:

Zredagujcie notatkę na temat lekcji. W notatce koniecznie wykorzystajcie cytaty z wiersza S. Barańczaka. Możecie również wykorzystać podane związki wyrazowe i pojęcia /niekoniecznie wszystkie/:

kult partii, polityka nakazu, Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, inwigilacja i indoktrynacja środowisk akademickich i patriotycznych, strach, dyrektywy partyjne, poezja zaangażowana, bunt wewnętrzny opór, cenzura, konformiści, opozycja, niezgoda na .., wolność, odwaga cywilna.....

Podczas zajęć zrozumiałem

12. Uczniowie kończą zdania na kartkach samoprzylepnych. Podczas pracy towarzyszy im nagranie pieśni Jacka Kaczmarskiego *Mury*.

Podczas zajęć zrozumiałam/zrozumiałem.....

Wiersz Stanisława Barańczaka.....

Załącznik nr 1

Stanisław Barańczak

N.N. UPRAWIA GIMNASTYKĘ PORANNĄ

- Jak co dzień, proponujemy
- i raz, i dwa, i trzy – otworzyć okno.
Kilka głębokich wdechów. I pierwsze ćwiczenie:
skłony do przodu. Proszę nie usztywniać
kręgosłupa. I raz, i dwa, i trzy.
Głęboko proszę. Taak. Do samej ziemi.
I jeszcze raz. Ta umiejętność
- i raz, i dwa, i trzy – może się przydać.
A teraz szybkie skłony w bok. Jakby uniki.
Jakbyśmy chcieli po prostu uniknąć
Spoliczkowania. I raz, i dwa. W lewo.
W prawo. Taak, doskonale. Teraz proszę przysiad.
Przykucamy, sprężając się jakby do skoku.
Jakbyśmy chcieli skoczyć do gardła oprawcy.
I raz, i dwa, i trzy. Lecz oczywiście
nie skaczemy. Proszę pozostać w przysiadzie
i wstać powoli. I na zakończenie
schylamy kilkakrotnie głowę: to wyrabia
giętkość karku. I raz, i dwa,
i trzy.

Załącznik nr 2

Gimnastyka czy tresura?

- porozmawiajcie o tym w grupach, podczas wymiany refleksji odpowiedzcie na pytania:

1. Co oznacza frazeologizm pojęcie: mieć kręgosłup moralny?
2. Do czego może się przydać umiejętność zginania karku, stosowania uników, policzkowania przeciwników, giętkość karku?
3. Z czym kojarzy wam się lewa strona, lewica?
4. Kto kryje się pod określeniami: oportunista, opozycjonista, oprawca, ubek, komuch?
5. Czy chciałbyś żyć pod dyktando innych, nawet gimnastykować się zgodnie z partyjnymi dyrektywami?
6. Czego symbolem może być codzienna gimnastyka, program radiowy zachęcający w minionych latach do zdrowego stylu życia?

Lekcja 3-4

Temat: **Bo wolność to**

Cel ogólny: Uczeń rozumie pojęcie wolności

Cele szczegółowe

Uczeń:

- potrafi wskazać podstawowe cechy państwa komunistycznego oraz państwa komunistycznego;
- rozumie pojęcia: cenzura, konformizm, represje, opozycja;
- uświadamia sobie znaczenie zwycięstwa obozu Solidarności dla życia zwykłych obywateli;
- potrafi wyjaśnić znaczenie daty 4 czerwca 1989 roku jako momentu przełomowego w historii Polski;
- rozumie pojęcie wolność;
- uświadamia sobie znaczenie zwycięstwa obozu Solidarności dla zwykłych obywateli oraz dla zmian politycznych zachodzących w całej Europie.

Środki dydaktyczne:

- pieśń Jacka Kaczmarskiego Mury
- załącznik nr 1-
- samoprzylepne kartki;
- karta pracy- załącznik nr 2.

Metody pracy:

- pogadanka, heureka;
- wizualizacja;
- metoda działań praktycznych.

Przebieg lekcji

I. Część wstępna

1. Uczniowie wchodzi do sali i siadają, tworząc czteroosobowe grupy. Każda grupa ma na ławce przygotowaną kartę pracy (załącznik nr 1). Nauczyciel zadaje pytanie i rozpoczyna **pogadankę**: Co czujecie, kiedy rodzice nie pozwalają wam na wyjście do przyjaciół? Czym była wolność dla przedstawicieli pokolenia Kolumbów? Dlaczego tak wielu Polaków po II wojnie światowej nie mogło pogodzić się z życiem w państwie komunistycznym?
 2. Nauczyciel wyjaśnia uczniom, jakie były formy sprzeciwu Polaków, którzy nie umieli i nie chcieli pogodzić się z komunistyczną indoktrynacją i co wydarzyło się 4 czerwca 1989 roku?

II. Część właściwa zajęć

3. **Uczniowie otrzymują karty pracy.** Na karcie pracy napiszcie jak najwięcej skojarzeń do pojęcia wolność. Zdefiniujcie to pojęcie z punktu widzenia przedstawicieli pokolenia Kolumbów, z perspektywy opozycji walczącej z komunizmem. Po kilku minutach uczniowie prezentują efekty swoich prac i dzielą się odczuciami na temat rozumienia pojęcia Wolność.
4. Porozmawiajcie na temat: Który z poniższych fragmentów najlepiej oddaje temat wolności (załącznik nr 2). Być może znacie inną piosenkę / wiersz / tekst, oddający pojęcie wolności. Zacytujcie chociaż fragment. Czy potraficie wskazać przykłady z Polski /ze świata, walki o wolność?
5. Nauczyciel prezentuje /projektor/ uczniom **fotocast**, czyli krótkie formy łączące w sobie elementy prezentacji fotografii, ścieżki dźwiękowej, rozmów, z fragmentami kroniki filmowej, archiwalnych zdjęć. Podczas prezentacji warto zapytać uczniów czy rozumieją pojęcia, które pojawiają się w oglądanych obrazach.
6. Uczniowie dostają pakiet materiałów związanych z wyborami 4 czerwca (załącznik nr 3 - 6): plakaty i ulotki z okresu 1989 roku. Nauczyciel prosi, aby zastanowili się nad okresem, z których te materiały pochodzą. Czy kojarzą im się one z konkretnym okresem historii Polski? Jakie znaczenie miały dla Polaków wybory 4 czerwca 1989 roku?
7. Uczniowie poznają dzieje obrońców wolności z ich terenu, poznają relacje świadków zmagania opozycjonistów z komunistycznym terrorem.

III. Część zamykająca

4. Przygotujcie scenkę na temat trudnych wyborów: Rzecznik dzieje się w Doniecku. Dwaj bracia rozmawiają z rodzicami o sytuacji na Ukrainie. Jeden informuje, że pragnie przyłączyć się do walki o wolność, drugi brat mówi, że sytuacja jest niepewna i należy poczekać aż politycy się ze sobą dogadają.
5. Podanie i wyjaśnienie pracy domowej. Wykonajcie w zespołach dwuosobowych okienko informacyjne na wylosowany temat. /załącznik 3/. Proponowane pojęcia to: cenzura, inwigilacja, indoktrynacja, opozycja, anarchia, elektorat, Tadeusz Mazowiecki, Lech Wałęsa, Jacek Kuroń, Nelson Mandela, Martin Luter King, mur berliński, okrągły stół, wybory z 4 czerwca 1989 roku.....

Komentarz metodyczny

Podczas zajęć okazało się, że wiedza uczniów o omawianym wydarzeniu historycznym jest znikoma. Warto zatem przygotować krótką, ale treściwą pogadankę na temat wyborów, które doprowadziły do zmian demokratycznych w naszym państwie i w Europie. Uczniowie nie rozumieją wielu pojęć: PZPR, opozycja, anarchia, anarchista, kombatan, elektorat. Nie umieją też z najnowszej historii naszego kraju przywołać nazwisk osób, które przyczyniły się do demokratycznych zmian. Warto zatem zachęcić ich do poznania dokonań: Nelsona Mandeli, Martina Lutera Kinga, Tadeusza Mazowieckiego, Jacka Kuronia a nawet Lecha Wałęsy.

Załącznik nr 1

Zadanie 1. Zdefiniujcie pojęcie wolność

WOLNOŚĆ	
.....	
<ul style="list-style-type: none">▪ Czym była wolność dla przedstawicieli pokolenia Kolumbów	<ul style="list-style-type: none">▪ Czym była wolność dla przedstawicieli opozycji
<ul style="list-style-type: none">▪ Czym jest wolność dla typowego współczesnego nastolatka	<ul style="list-style-type: none">▪ Osoby, które według was zasługują na miano tych, którzy walczyli o WOLNOŚĆ

Załącznik nr 2

**a) Niech żyje wolność, wolność i swoboda
Niech żyje zabawa i dziewczyna młoda**

(Boys, Wolność)

b) Wkrótce na pamięć znali pieśń i sama melodia bez słów
Niosła ze sobą starą treść, dreszcze na wskroś serc i dusz
Śpiewali wiec, klaskali w rytm, jak wystrzał poklask ich brzmiał
I ciążył łańcuch, zwlekał świt, on wciąż śpiewał i grał
Wyrwij murom zęby krat
Zerwij kajdany, połam bat
A mury runą, runą, runą
I pogrzebią stary świat!

(Jacek Kaczmarski, Mury)

c) Gdy widzisz ptaka w locie jak wolny jest

Jak płynie sobie, aż po nieba kres.

Wiedz - niebo bywa pełne wichrów i burz

A z lotu ptaka już nie widać róż.

Bo wolność - to nie cel lecz szansa by

Spełnić najpiękniejsze sny, marzenia.

Wolność - to ta najjaśniejsza z gwiazd

Promyk słońca w gęsty las, nadzieja. (...)

Bo wolność - to wśród mądrych ludzi żyć

Widzieć dobroć w oczach ich i szczęście.

Wolność - to wśród życia gór i chmur

Poprzez każdy bór i mur znać przejście.

(Marek Grechuta, Wolność)

d) Tak niewiele żądam

Tak niewiele pragnę

Tak niewiele widziałem

Tak niewiele zobaczę

Tak niewiele myślę

Tak niewiele znaczę

Tak niewiele słyszałem

Tak niewiele potrafię

Wolność kocham i rozumiem

Wolności oddać nie umiem

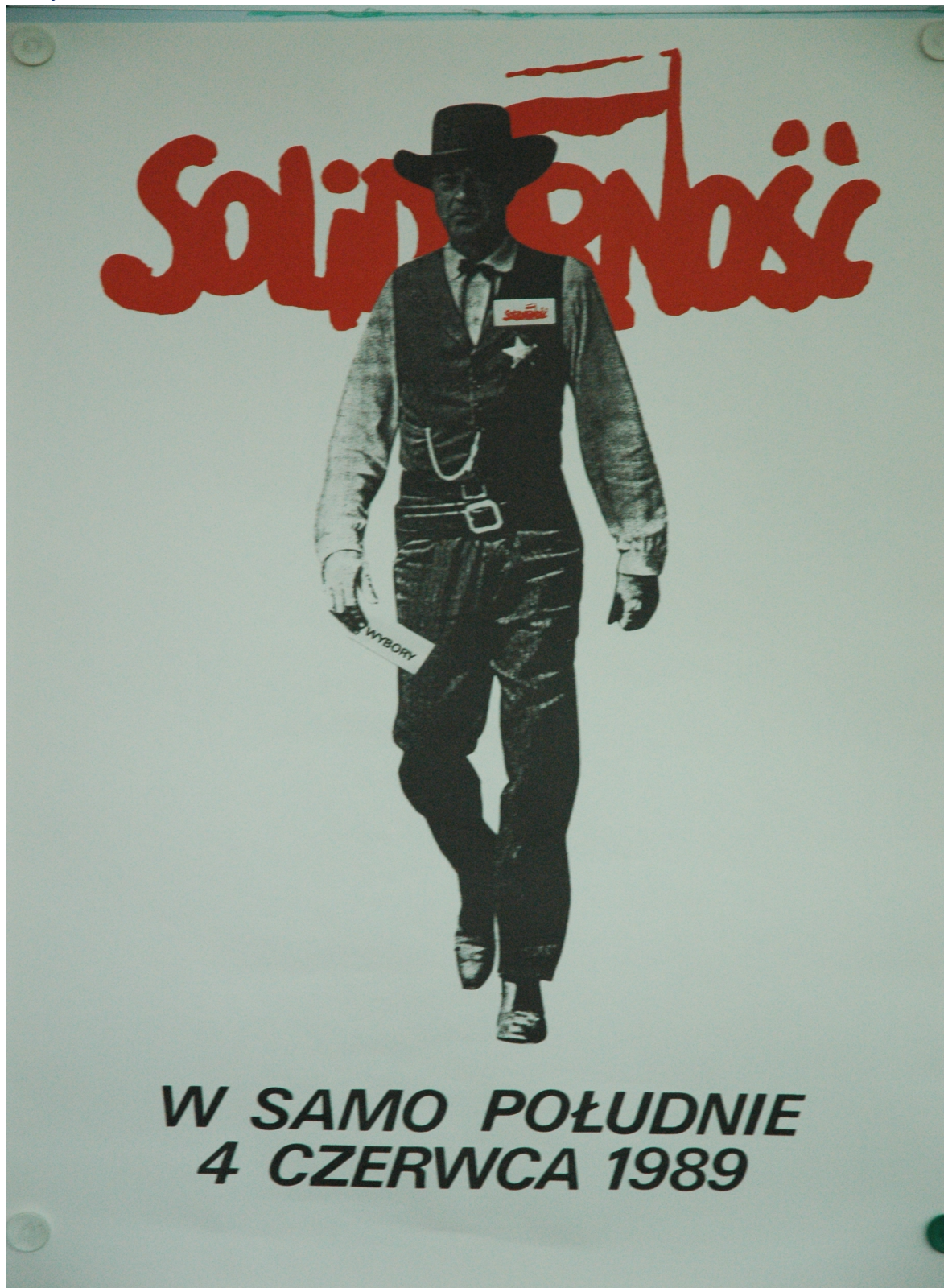
(Chłopcy z Placu Broni, Kocham Wolność)

Załącznik nr 3

Podzielcie kartkę formatu A3 na 4 części. Uzupełnijcie ją zgodnie ze schematem. Pamiętajcie, że wasze prace będą stanowiły wystrój Sali historycznej. Zadbajcie o pomysłowość, wiedzę, ale też estetykę.

<div data-bbox="355 443 691 522" style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">WYBOLDOWANY PODANY TERMIN</div>	<div data-bbox="831 443 1248 573" style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">DEFINICJA POJĘCIA/ RYS HISTORYCZNY/ BIOGRAM</div>
<div data-bbox="297 640 691 747" style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">CYTAT DOTYCZĄCY OSOBY/ WYDARZENIA</div>	<div data-bbox="846 640 1268 732" style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">ZNAK GRAFICZNY/ IKONA/SCENKA KOMIKSOWA</div>

**NIE ŚPIJ
BO CIĘ PRZEGŁOSZA!**

WYBORY '89